

PŁOCHOŚĆ (38) *sb f*

Oba o jasne.

sg *N* płochość (11). ◇ *G* płochości (12). ◇ *D* płochości (1). ◇ *A* płochość (5). ◇ *I* płochością (3).
◇ *L* płochości (3). ◇ *V* płochości (1). ◇ *pl* *A* płochości (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII(XVIII) – XVIII w.

1. *Lekkomyślność, pochopność, brak powagi albo rozwagi, niestałość; levitas, vanitas Mącz, Modrz, Cn; inconstantia Calag, Cn; praecipitantia Mącz; improbitas, pravitas, temeritas Modrz; instabilitas, licentia, lubricum, mobilitas, petulantia, vernilitas, volubilitas Cn (30) : Praecipitantia, Płochość/ kwąpliwość by wiatr. Mącz 317a, 438c, 475b; w młodym páchołku/ chwałą ludzie ftáteczność/ á poftánowienie/ bo fie zda iż iuż one dymy młode/ oná płochość w nim vftála Górndworz K4v; A prawie niewiem iefli zbytecznicy/ złodzieie/ gwałtownicy ludzi/ tak dalece szkodzą dobrym obyczáiom/ iáko łgarze/ ktorzi y w życiu y w mowie płochość okázuią ModrzBaz 60, 26v, 61v, 81v; Calag 522b; Dobry [...] łłowá fwé tak miárkuie/ Ze w nich płochość nie pánuie. KochPs 172; GrabowSet N3.*

płochość czego (6): [Anaksagoras] pifał o odmienności młodości człowieczey/ á o płochości rozumu młodego RejWiz 32v; RejZwierc 124v; Tá lepak wádá [kochanie się w pochlebstwach] znieuznánia lámego łiebie á z płochości obyczáiom pochodzi ModrzBaz 17v, 10v, 50. Cf Wyrażenie.

płochość czyja [w tym: G pron (3), pron poss (2), ai poss (1)] (6): BielKom E3; mądryy oycowie głupim łynom á nie zwyczáynym/ ich płochości folguiąc/ práwá łwego vftępuią BielKron 108; ModrzBaz 57, 57v. Cf Zwrot.

W połączeniu szeregowym (1): Ale te rzeczy [mszczenie doznanej obrazu] pełne łą płochości/ chłuby y nádętości. ModrzBaz 62.

W przeciwstawieniach: »płochość ... stała stateczność, stateczna siwizna, stateczne uważenie« (3): Dziwną twoię [świecie] znam w ludziech ćwiczynę Widząc w młodych ftáteczną siwiznę/ Stárym záfię dopułzczałz płochości BielKom D5v; záwždy ná wielkiey pieczy ty łzedziwe látá były v Pána tego/ á zwłázczá ty ktore nie w płochości żywotá łwego/ ále w łtałey ftáteczności á łkromney pobożności záwždy go vżywáli. RejZwierc 124v; [dostojeństwa i sława] częłtokroć więcey zá życziwością/ álbo zá płochością Páńfką/ niż zá ftátecznym vważeniem bywáią dáne. ModrzBaz 57.

W charakterystycznych połączeniach: płochość pańska; płochość rozsądku, rozumu, żywota (ludzkiego) (2); płochość w mowie; płochość panuje, rozpuszcza [kogo], ustała [w kim]; płochości być pełnym, dopuszczać; płochości folgować; płochość łajać, ochylić i osłodzić [komu], okazować [w czym], wzburzyć.

Zwrot: »(u)krocić płochość [czyją]« [szyk zmienny] (2): to włythko młódz byłá/ iey płochości nie mogłem vkrocić. BielKron 416v, 203.

Wyrażenie: »głupia płochość [czego]« (1): á ná ołtátek roście znich [znaków udawanej przychyłności] nieiáka głupia żywotá ludzkiego płochość [quandam vanitatem vitae hominum]. ModrzBaz 60.

Szereg: »płochość i nikczemność« (1): ktorzi fię z niecnoty chłubią/ oni o łwey płochości y ołtáteczney nikczemności [improbitatem et extremam nequitiam] świádczą ModrzBaz 57v.

Personifikacja (1):

W przeciwstawieniu: »baczność ... płochość« (1): Bączność miernie poczyna/ ále płochość fkocznie. *BielKom* B8.

W przeni (1) :

Wyrażenie: »płochość języka« (1): Szczebetliwość w nich [rodzice w synach swoich] niechay hámuia/ z ktorey roście wielomowność zbytnia/ y płochość ięzyká [vanitas linguae] *ModrzBaz* 10v.

a. *Lekkomyślny postęppek* (4) : Vmorzywfy ciełne buyności/ Opułzczę iuż dziećinne płochości. Przijmę ná fię poftawę ftáteczną *BielKom* D8v; [*Gieszla, żona św. Stefana*] kazála potáiemnie Wazulowi wyłupić oczy/ ktory był w więźnieniu od Stefaná/ prze niekthorą płochość młodą/ w Nitri. *BielKron* 300; *BielSpr* 26.

Zwrot: »stanowić płochość [czyj]« (1): Boś ty łam Pánie [...] mię wzięł wkluby łwoie/ Stánowiąc płochości moie. *CzahTr* H3v.

2. *Niegodziwość, nieprawość; procacitas Mącz; levitas, pravitas Modrz* (5) : Procacitas, Włzeteczność/ płochość/ yurzność/ rołpułtá. *Mącz* 324b.

płochość czyja (1): Przyftępuie do tego złego wielka wiela ludzi złość y nieprawość/ ktorzi [...] pobudzaią á rołzczą drugich niezgody/ y łami przez fię/ y przez inłze płochości łwey pomocniki *ModrzBaz* 66v.

W przeni (1) :

Zwrot: »płochość serca« (1): O rozładki popłowane: o ofobliwa płochości łercá takiego [o *animi singulare pravitate*]. *ModrzBaz* 50v.

a. *Niemoralne postępkí, złe czyny* (2) :

płochość czyja (1): [*Jan Slejdan*] gdy niemógł iego [*Lutra*] płochości ochylić y ołłodzić ludziom/ wneth go prorokiem vczynił *BiałKat* 163v.

Szereg: »złorzeczeństwo i płochość« (1): [*Sertoryjus*] závłze łwoie nápominał/ áby od włzelákiego złorzeczeństwá y płochości włtrzymawáli łie. *Phil* M.

3. *Strachliwość, bojaźliwość; dzikość; fugacitas, mobilitas, pedum Cn* (3) : Pulli deponunt ingenia Sylvestria, Zrzebiętá/ zrzebce pozostáyá dzikich obyczáyów/ to yełt przełtáyá płochości. *Mącz* 310c.

W przeni (2) :

Wyrażenie: »płochość zajęcza« (2): *BielSpr* 49v; [*Bolesław Krzywousty wojewodzie, który*] z bitwy vćiekł/ záięczy kożuch/ y kądziel z wrzećionem w podárek połłá/ nikczemność iego á płochość záięczá/ y łpráwy niewiełcie nie męźkie tym znáczác *StryjKron* 220.

Synonimy: 1. *lekkomyślność, lekkość, niepewność, nierozmyślność, niestałość, niestatek, nieustawiczność*; 2. *nieprawość, wszeteczność*; 3. *dzikość*.

Cf [**PŁOCHOTA**]